

ELS MISERABLES

JOSEP MARIA SOLÀ

La pel·lícula *Els miserables*, dirigida per Tom Hooper (2012), no és només magnífica perquè posseeix una de les músiques més sublimes dels darrers trenta anys (una música que ja forma part del nostre imaginari col·lectiu) sinó també per les innovacions que suposa com a pel·lícula totalment cantada (tan sols hi ha 20 línies de diàleg parlat): la veu és en directe —del plató (no està gravada en estudi)—, i per això Universal Pictures no ha permès que es doblés cap cançó (els subtítols estan molt ben traduïts i col·locats); i, a més, les cançons són gravades senceres, sense cap tall, en uns plans seqüència llargs que confereixen a aquest film un aire absolutament singular.

Com tothom sap, la mare de tots els musicals, *Les Misérables*, amb lletra d'Alain Boublil i música de Claude-Michel Schönberg, va ser estrenada el 1980 a París i, gràcies al productor Cameron Mackintosh, al cap de cinc anys s'estrenava a Londres (1985), on l'èxit encara continua.

No és veritat que l'obra de teatre sigui millor: jo vaig veure aquest musical esplèndid l'estiu del 2003 a Londres, al Queen's Theatre, i puc afirmar que la pel·lícula el supera amb escreix: primer perquè l'orquestra del film té el doble de músics; segon, perquè els primeríssims plans (meravelloses interpretacions: els actors actuen i canten alhora!) amb què està filmada no els tens, al teatre, per molt a prop que seguis. Ja ho sé que sols ha obtingut dos Òscars menors i un tercer a la millor actriu de repartiment (Anne Hathaway fent de Fantine: la millor versió que hem sentit mai de la peça «I Dreamed a Dream»): què hi farem si l'Acadèmia de Hollywood ha perdut el seu preuat olfacte!

L'argument és apassionant i emocionant: és una de les novel·les més populars de Victor Hugo (publicada en deu volums, en forma de fulletó, el 1862), i té com a teló de fons la Revolució de Juliol de 1830. En aquesta romàntica novel·la que explica les aventures de Jean Valjean (el presoner núm. 24.601), Hugo s'inventa el poble i la democràcia («*la multitud esdevé públic tot esperant que el públic esdevingui poble*»): tan sols un exemple per demostrar la rabiosa actualitat de la lletra de les cançons. La primera peça coral del film és la «Work song» que repeteix «Look down, look down/ Don't look 'em in the eye» (mira avall, no gosis mirar [els teus vigilants] als ulls). Més tard, es repetirà la mateixa música

amb la lletra irònicament canviada: «Look down and show some mercy if you can/ look down, look down, upon your fellow man!»: mira avall i gosa mostrar una mica de pietat/: *mensyprea* el teu semblant! La lletra critica el fet que els rics no s'atreixin a mirar la misèria que ja s'acumula als seus peus, i que mirin els desheretats (els humiliats i ofesos) amb *menyspreu*.

D'aquí ve, crec, una de les raons de la nostra crisi espiritual: el fet de no haver gosat mirar (*look down*) el que tenim davant dels peus; en comptes d'això, ens hem estimat més de seguir els consells del poeta Seferis: «una mica encara,/ elevem-nos una mica més enlaire». I això mateix és el que deia Píndar, el millor dels poetes grecs del Vè a C: «sempre val més/ considerar l'afer que tens davant dels peus» (o sigui: no fer cas de l'immediat, no mirar cap avall, no fixar-se en el «pro podós», porta *sinistres* conseqüències).

Els seus contemporanis li tenien ràbia, a Hugo, perquè feia bona literatura amb bons sentiments. Si no voleu córrer el perill de morir idiotes, heu de veure (com a mínim una vegada) aquesta pel·lícula per saber, un cop a la vida, quina és la música dels nostres somnis i quin és el *secret* de la nostra existència. Per comprendre que *els miserables* som nosaltres pel fet de deixar-nos perdre recentment un setmanari culte, europeu i local (som:anoia) molt per sobre de les nostres *possibilitats*.